

Kommunernes Klimaudspil

– sammen tager vi udfordringerne op

Del 1

Indholdsfortegnelse

- 03** Forord
- 04** Introduktion til Kommunernes Klimaudspil
- 05** Kommunernes bud på en klar opgavefordeling
- 06** Vedvarende energi i boligerne
 - Strategiske energiplaner – vejen til en ren energiforsyning
 - Biogas – vejen til renere energi?
 - Gylle kan sikre billig varme, arbejdspladser og bedre vandmiljø
- 08** Ren og effektiv transport
 - Mobilitetsplaner - vejen til en effektiv trafik i byerne
 - Alternative drivmidler – vejen til ren transport
 - Nyt samspil reducerer trængsel og CO₂
- 10** Sammenhængende vandplanlægning
 - en ny måde at håndtere vand på
 - Kommunerne er godt i gang – men har brug for hjælp
 - Samfundets værdier under pres
 - Kommune satser på hele løsninger

Forord

Klimaændringer er noget vi alle skal forholde os til, men sådan har det ikke altid været. Det er nyt i kommunerne, men det er også nyt for staten, virksomhederne og borgerne.

Udfordringen består af to dele:

For det første skal vi reducere CO₂-udledningen, så temperaturen ikke stiger mere end vi allerede må forvente, at den gør. Det drejer sig om energiforbruget i bygninger og i transporten, og om hvilke brændsler vi bruger til at producere el og varme.

For det andet skal vi tilpasse os til de klimaændringer, som vi må imødesee. For kommunerne drejer det sig i høj grad om at indrette sig, så den ekstra regn ikke bliver til gene men bliver en integreret del af by og land.

Der er nye opgaver, og mange opgaver som ikke længere er de samme. Med Kommunernes Klimaudspil giver vi et bud på, hvordan kommunerne og staten sammen kan gøre klimaet til en medspiller: Så energiforsyningen bliver konverteret til vedvarende energi – så transportsystemerne bliver sammenhængende og baseret på alternative drivmidler – og sådan at regnen bliver tænkt ind i byerne og naturen på en helt ny og spændende måde.

Vi tager med andre ord hul på diskussionen af hvem, der skal tage førerhånden på. På nogle områder mener vi, det er kommunerne – på andre staten.

Kommunerne vil være med til at løfte på klimaområdet. KL's klimainvesteringsplan viser med al tydelighed, at der bliver tale om store investeringer i de kommende år. Det er KL's vurdering, at der vil blive tale om et betydeligt milliardbeløb over en årrække. Det er penge kommunerne ikke har. Derfor skal der tages hul på den diskussion.

Vi håber, at pjecen vil være et godt udgangspunkt for en dialog om, hvordan vi i Danmark bedst fordeler de nye klimaopgaver kommunerne og staten imellem.

God læselyst

Erik Fabrin

Peter Gorm Hansen

Introduktion til Kommunernes Klimaudspil

– sammen tager vi udfordringerne op

Kommunerne er rigtig godt i gang på klimaområdet. For et år siden udgav KL pjecen: "Klima på den kommunale dagsorden – inspiration og gode eksempler", og klimaarbejdet blomstrer i kommunerne. Der er mange nye udfordringer at tage fat på. Men ét er sikkert. Opgaverne er ikke de samme, når vandet vælter ned, og forbruget af fossile brændstoffer skal reduceres.

Det Kommunale Klimaudspil sætter fokus på, hvori den kommunale opgave består. Det består af to dele. Denne pjece: "Kom-

munernes Klimaudspil – sammen tager vi udfordringen op" og den medfølgende pjece: "Kommunernes Klimaudspil – opgaverne fordeles".

Denne pjece tager fat i tre overordnede områder i klimadebatten: Energiforsyning, transport og vand. Den kigger bredt på udfordringerne på områderne og de forskellige opgaver, som stat og kommuner skal løse. Nogle kommunale eksempler illustrerer, hvordan tre kommuner har taget hul på udfordringerne på netop disse områder.

Den anden pjece: "Kommunernes Klimaudspil – opgaverne fordeles" gennemgår det kommunale område og giver opgave for opgave et bud på, hvordan ansvaret bedst fordeles mellem kommunerne og staten. På næste side ses en oversigt over de opgaver, som behandles i anden del af udspillet.

Hermed er bolden givet op til en dialog med regeringen om, hvordan vi bedst løser klimaudfordringerne i Danmark.

Kommunernes bud på en klar opgavefordeling

Den anden del “Kommunernes Klimaudspil – opgaverne fordeles” bygger på 20 klimapolitikker og gennemgår hele det kommunale område. Opgave for opgave giver udspillet et bud på, hvordan ansvaret bedst fordeles mellem kommuner og stat.

Her gives en oversigt over indholdet i Del 2 af Kommunernes Klimaudspil:

CO₂-reduktion

Energiforsyning

- Strategiske energiplaner – vejen til en vedvarende energiforsyning
- Gennem affaldsselskaberne kan kommunerne hjælpe klimaet
- Biogas – en fremtidig energikilde?

Energireduktioner i bygninger

- Fra energimærke til energibesparelse
- Energiforbruget i private boliger skal reduceres
- Store muligheder for energibesparelser i den almene sektor

Energirigtige indkøb

- God økonomi i energirigtige indkøb
- Stil krav til grøn strøm

Energireduktion - trafik

- Kollektiv trafik - et alternativ til bilen
- Alternative drivmidler - vejen til CO₂-reduktion i transportsektoren

Energireduktion – virksomheder og landbrug

- Virksomheder og landbrug kan spare penge og CO₂

Tilpasning

Tilpasning – vand

- Sammenhængende vandplanlægning – en ny måde at håndtere vand på
- Mere regn - flere problemer med jordforurening
- Kysterne under pres
- Klimaet stiller krav til samarbejde i det kommunale beredskab

Tilpasning – samfundsmæssige værdier

- En grøn økonomiaftale kan sikre vejene
- Bygningsreglementet skal klimasikre byggeriet

Klimatilpasning – natur

- Kommunerne skal rejse skove og lave vådområder
- Naturen tilpasser sig – det skal naturforvaltningen også

Tværgående indsatser

- Kommune- og lokalplaner skal understøtte klimasikringen

Vedvarende energi i boligerne

Den lokale el- og varmforsyning er en vigtig brik for at reducere Danmarks CO₂-udledning. Jo højere andel af vedvarende energi des mindre bliver Danmarks samlede CO₂-udledning.

Omstillingen til vedvarende energi er kompliceret. Der er spørgsmålet om udfasningen af naturgas og indfasningen af den vedvarende energi, om samspillet mellem den kollektive og den individuelle forsyning, og om hvorvidt de enkelte brændselstyper bedst anvendes i varmeproduktion, elproduktion eller til transport.

Det er store spørgsmål, som kan sammenlignes med de beslutninger, der blev taget under energikrisen i 70'erne. Regeringen spillede dengang en central rolle, og det samme bør være tilfældet nu, hvor opgaven er at udstikke de overordnede linjer for omstillingen af den danske energiforsyning. Lokalt foreslår KL, at varmeplanerne genoplives – men i en ny og mere helhedsorienteret version – i form af strategiske energiplaner.

Strategiske energiplaner – vejen til en ren energiforsyning

Med strategiske energiplaner kan kommunerne skabe sammenhæng mellem energiforbruget og energiforsyningen. De kan lokalt skabe overblikket og bidrage til at sikre konvertering til vedvarende energi på den samfundsøkonomiske mest optimale måde.

Kommunerne har i forvejen myndighedsrollen på varmeforsyningsområdet, de planlægger for erhvervs- og boligområder, og de har kontakt med borgere og virksomheder. Derfor er det naturligt, at kommunerne også laver strategiske energiplaner.

Biogas – vejen til renere energi?

Energien fra biogassen kan komme til at spille en rolle i omstillingen til vedvarende energi. Gyllen fra landbruget kan omsættes til el og varme på biogasanlæg og blive en kilde til vedvarende energi.

Det kræver, at staten støtter området økonomisk, for ellers kan

det ikke hænge sammen. Staten bør i givet fald også gå aktivt ind i etableringen af fuld-skala demonstrations- og testanlæg og gennemføre informationskampagner om biogasanlæg. Lokalt bliver det så en kommunal opgave at gå i dialog med borgerne og skabe opbakning til at placere biogasanlæggene. Og det er kun kommunerne, der lokalt kan integrere biogas i energiforsyningen. Her vil energiplaner være et godt redskab.

Gylle kan sikre billig varme, arbejdspladser og bedre vandmiljø

På Fur i Skive Kommune er der store miljømæssige udfordringer. Grundvandet har det ikke godt på grund af den gylle, der bliver spredt ud på markerne.

På Fur ligger også en virksomhed, der producerer kattegrus, med 50 arbejdspladser, som er vigtige for øen. Den har brug for billig energi for fortsat at være konkurrencedygtig.

Samspelet mellem kommunes energipolitik og deres landsby- og landdistriktpolitik har skabt en lokal synergi mellem landbrugets og erhvervslivets udfordring.

Skive Kommunes borgmester, Flemming Eskildsen udtaler: "Som kommune ønsker vi at servicere vores borgere bedst muligt, uanset om de bor på landet eller i byen. Gennem vores engagement i biogasprojekterne servicerer vi begge parter, passer på naturen, miljøet og landskabet, skaber erhvervsudvikling, og gør det endnu mere attraktivt at bosætte sig i Skive Kommune. Som én af landets tre udpegede Energibyer kan vi slet ikke lade være!"

Konkret er planen, at landmændene skal producere biogas ud fra gyllen, som virksomheden kan aftage. Den billige energi styrker virksomhedens konkurrenceevne. Det fastholder arbejdspladser, og måske kommer der endda yderligere arbejdspladser til som følge af biogasproduktionen. Samarbejdet er også godt for miljøet, fordi gyllen ikke længere belaster vand og natur. Dermed vil vandet på Fur kunne leve op til de fremtidige kvalitetskrav i vandplanerne.

Ren og effektiv transport

Transport er en af grundstenene i et moderne samfund. For at kunne fastholde en høj mobilitet er det vigtigt med et komfortabelt og sammenhængende transportsystem, ellers skabes der trængsel. Konsekvensen er, at det bliver svært at komme frem, der opstår køer, og fordelene ved transporten bliver reduceret.

I dag er transporten også en af de helt store udfordringer for klimaet. I byerne kan den kollektive trafik blive et reelt alternativ til bilen, trafikken reduceres og dermed udledningen af CO₂. Men den kollektive trafik reducerer også trængslen, så byerne fortsat giver plads til fodgængere og cyklister.

Mobilitetsplaner – vejen til en effektiv trafik i byerne

Hvis den kollektive trafik skal være et alternativ, skal den udvikles. Regeringen har givet jernbanerne et løft, men busserne skal have samme løft, hvis den kollektive trafik skal være et alternativ til bilen i byerne. I den kollektive trafik drejer det sig om sammenhæng.

2/3 af passagererne i den kollektive trafik bruger busserne – og det er busserne, der kører passagerne til togene. Et løft til jernbanerne alene svarer til kun at lappe cyklens ene hjul, når begge hjul er flade.

Det drejer sig også om en sammenhængende planlægning for mobiliteten i Danmark. Om at stat og kommuner sammen i en overordnet mobilitetsplan skal sikre sammenhængen mellem forskellige transportformer, så de enkelte transportformer bliver brugt, der hvor de har deres styrker.

En overordnet mobilitetsplan bør indeholde nationale mål for den kollektive trafik og trække de store linjer i fremtidens infrastrukt-

tur op. Herefter er det en kommunal opgave at omsætte den overordnede mobilitetsplan i lokale mobilitetsplaner. Lokalt er udfordringen at samtænke borgernes og erhvervslivets transportmønstre og -behov med byudvikling, miljø og sundhed.

Alternative drivmidler – vejen til ren transport

Kollektiv trafik kan reducere trafikken i byerne, men den vil næppe blive et alternativ for hovedparten af befolkningen i landområderne. For at nedbringe transportsektorens CO₂-udledning er det derfor afgørende, at det bliver muligt at køre på alternative drivmidler i Danmark.

Kommunerne vil gerne støtte udviklingen gennem krav til den kollektive trafik, til kommunernes egne biler, og ved at give biler på alternative drivmidler de bedste parkeringsmuligheder. Men det er statens ansvar at bane vejen for infrastrukturen.

Nyt samspil reducerer trængsel og CO₂

De 17 borgmestre i Region Sjælland har sat fælles mål – og dermed fokus på klimaudfordringerne. Trafikforbindelserne skal fungere – derfor tænkes udviklingen af bolig- og erhvervsområder sammen med udbygningen af den kollektive trafik.

Kommunerne har indgået et samarbejde med regionen og staten om denne udfordring.

Borgmester Henrik Holmer, Vordingborg Kommune siger: "I dialogen mellem borgmestre, regionen og staten får vi mulighed for at påvirke den statslige planlægning, herunder ikke mindst på trafikområdet. Vi bliver samlet bedre rustede til at varetage regionens og kommunernes interesser. Det gælder særligt løsningen af regionens trafikale problemer. Det er vigtigt at samtænke byudvikling og infrastruktur på en sådan måde, at trængsel og udslip af klimagasser reduceres."

I Sjællandsprojektet skal parterne samarbejde om den trafikale infrastruktur og fysiske planlægning. Målet er at sikre en region med høj tilgængelighed, gode vækstbetingelser og levende tætte byer.

Sammenhængende vandplanlægning – en ny måde at håndtere vand på

Vejret vil ændre sig i Danmark. Vintrene vil blive vådere, og somrene mere tørre. Regn bliver til ekstrem regn. Det lægger pres på byerne. Problemet har allerede vist sig flere steder i landet. Mange kommuner har heldigvis allerede taget udfordringen op. Der skal tænkes i nye baner, fordi de traditionelle løsninger ikke længere er tilstrækkelige.

Kommunerne er begyndt at samtænke de forskellige måder, vandet kan optræde på. Det drejer sig om at kortlægge, hvordan vandet fra havet, åerne og vandløbene påvirker byen, og hvad det betyder, når grundvandet langsomt stiger. Det hedder sammenhængende vandplanlægning.

Kommunerne er godt i gang – men har brug for hjælp

Resultaterne af en sammenhængende vandplanlægning er meget synlige. Hvor vandet tidligere blev ledt væk under jorden, vil der i byerne fremover blive anlagt flere kunstige søer og kanaler, som kan opsamle vandet, når det regner ekstra meget. I det åbne land vil der blive skabt flere vådområder, søer og våde enge langs vandløbene, fordi der nu stilles krav om, at vandføringen i vandløbene skal reduceres for at forbedre kvalitet, og for at forsinke vandet ind mod byen .

Kommunerne har taget hul på arbejdet, men der er behov for hjælp fra regeringen, så vejledninger bliver opdateret, og der bliver skabt hjemmel til, at kommunerne gennem en differentieret spildevandstakst kan belønne grundejere, der selv sørger for nedsivning af det regnvand, der falder på deres grund.

En sammenhængende vandplanlægning er kendetegnet ved at tænke i hele løsninger. Kloakker, kunstige søer og vådområder er alle værktøjer i en sammenhæn-

gende vandplanlægning. Det er nødvendigt med en mere nuanceret forståelse af, hvad der kan takstfinansieres, og hvad der ikke kan. KL og staten må tage hul på diskussionen af, hvad der fremover kan takstfinansieres.

Samfundets værdier under pres

Det bliver en udfordring at undgå store værditab. Hverken veje eller bygninger kan tåle vand - og vejene skal være fremkommelige selvom det regner. Det er sundt fornuft at investere i klimasikring af veje og bygninger, men det kræver en fremsynet økonomiaftale, der skaber rum for grønne kommunale anlægsinvesteringer.

Også landbrugsarealer kommer under pres. Når kommunerne skal reducere vandløbenes vandføring, vil det føre til oversvømmelse af lavtliggende arealer i de våde perioder. Landbrugene vil også mangle vand i de tørre perioder af året.

Kommune satser på hele løsninger

Greve byråd prioriterer klimatilpasning af kommunens byområder, og kodeordet er helhedstænkning. Kommunens geografiske placering gør, at Greve by let sættes under pres fra havet og fra vand inde fra landet. Derfor er Greve en af foregangskommunerne inden for sammenhængende vandplanlægning.

"Når vi skal investere et trecifret millionbeløb, som vi forventer klimatilpasningen vil koste, er det logisk at tænke i helheder. Løsningen på vandudfordringerne skal derfor også komme borgerne til gavn ved større rekreative værdier og sikring af et godt miljø" siger borgmester Hans Barlach.

Konkret har kommunen etableret våde enge i det åbne land omkring flere vandløb, der løber gennem byområder. På den måde vil vandet naturligt blive forsinket på vej ind mod byen, og faren for oversvømmelser nedsættes betydeligt. I byen har kommunen udpeget risikoområder, så beredskabet i tilfælde af oversvømmelse hurtigere kan sætte ind. Ved kraftige og vedvarende regnskyl kan forskellige grønne områder i byen også bruges til opmagasinerings af vand, indtil vandet kan ledes væk uden gener for beboerne.

